

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА
УПРАВЛІННЯ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
І МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

СТРАХУВАННЯ В ТУРИЗМІ

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Туризм» спеціальності
242 «Туризм і рекреація» денної та заочної форм здобуття вищої
освіти

МИКОЛАЇВ
2026

УДК 338.48:368.013

С83

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету протокол № 6 від 05.02.2026 року.

Укладач:

Н. О. Шишпанова – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Рецензенти:

А. С. Полторак – д-р. екон. наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв;

В. В. Сокур – начальниця відділення в м. Миколаїв Приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія»

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
Сутність, принципи і роль страхування в туризмі.....	7
Класифікація страхування.....	9
Страхові ризики та їх оцінка.....	11
Страховий ринок.....	15
Страхова організація.....	19
Державне регулювання страхової діяльності.....	21
Особисте страхування.....	23
Майнове страхування в туризмі.....	25
Страхування відповідальності в туризмі.....	27
Перестраховання і співстрахування.....	29
РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ АКТИ.....	33

ПЕРЕДМОВА

Страховання у ринковій економіці виявляється ефективним інструментом захисту від можливих ризиків, який забезпечує неперервність та безперебійність процесу відтворення, соціально-економічну стабільність у суспільстві, слугує одним із головних джерел інвестиційного капіталу.

У сучасних умовах фахівець з туризму повинен володіти глибокими знаннями у сфері страхування, а також вміти їх ефективно застосовувати для вирішення прикладних завдань, що виникають у процесі професійної діяльності. Забезпечення майбутніх фахівців з туризму необхідними теоретичними знаннями та ознайомлення з методичними аспектами страхового захисту і є основною цільовою спрямованістю навчальної дисципліни «Страховання в туризмі». Специфічні страхові відносини є об'єктом страхової науки і предметом вивчення навчальної дисципліни «Страховання в туризмі», яка розкриває основи теорії страхування, розглядає його економічну суть, функції, роль і сферу застосування, галузі страхування, форми здійснення страхування, опанування яких дозволяє сформулювати визначену систему компетентностей та досягти програмних результатів навчання.

Мета дисципліни полягає в оволодінні здобувачами вищої освіти теоретико-методичними знаннями та практичними навичками у сфері страхових відносин у туризмі, вивченні сутності та форм прояву ризиків у туристичній діяльності, що сприятиме об'єктивній оцінці економічних процесів у сфері туризму, розумінню ролі, місця та значення страхування для забезпечення безпеки туристичних подорожей і ефективного функціонування туристичного бізнесу.

Основними завданнями дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти:

- знань з теоретичних основ страхування у сфері туристичної діяльності;
- розуміння особливостей страхового захисту туристів та суб'єктів туристичного бізнесу;
- теоретичних знань і практичних навичок щодо організації та здійснення страхових операцій у туризмі;
- практичних навичок оцінювання ризиків туристичної діяльності та визначення ефективних заходів страхового захисту туристів, туристичних операторів і агентств.

Об'єктом дисципліни є процеси страхового захисту туристів і суб'єктів туристичної діяльності, а також взаємовідносини між страховиками, туристами та туристичними підприємствами, що виникають під час організації та здійснення туристичних подорожей у межах країни та за її межами.

Предметом навчальної дисципліни «Страховання в туризмі» є специфічні страхові відносини, що виникають у процесі організації туристичних подорожей, забезпечення безпеки туристів та управління ризиками у сфері туризму.

До системи *компетентностей* належать:

Інтегральна компетентність:

Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові компетентності):

ФК 15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності

ФК 16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ФК 23. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах

ФК 29. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства

Програмні результати навчання:

ПР 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ПР 9. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПР 22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Здобувачі вищої освіти вже мають володіти базовими знаннями та компетентностями окремих дисциплін циклу загальної та професійної підготовки та дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, які заплановані до вивчення освітньо-професійною програмою підготовки здобувачів вищої освіти «Туризм».

До переліку дисциплін, які мають бути вивчені раніше, належать: правове регулювання туристичної діяльності, менеджмент в туризмі, організація туристичної діяльності.

**6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАХУВАННЯ В ТУРИЗМІ»**

Змістовий модуль		Найменування тем	Обсяги годин			Разом
№	Назва		Лекції	Практичні	Самотійна робота	
1	Змістовий модуль 1. Науково-методичні основи страхування	Сутність, принципи і роль страхування в туризмі	2	4	4	8
		Класифікація страхування.	1	2	4	7
		Страхові ризики та їх оцінка.	2	4	4	8
		Страховий ринок.	1	2	4	7
		Страхова організація.	1	2	4	7
		Державне регулювання страхової діяльності.	1	2	4	7
Всього за змістовий модуль 1			8	16	24	48
2	Змістовий модуль 2. Організація та види страхування в туризмі	Особисте страхування.	2	4	4	10
		Майнове страхування в туризмі	2	4	4	10
		Страхування відповідальності в туризмі	1	4	4	7
		Перестраховання і співстраховання.	1	2	4	7
		Доходи, витрати і прибуток страховика	-	-	4	4
		Фінансова надійність страхової компанії.	-	-	2	2
Всього за змістовий модуль 2			6	14	22	42
Всього годин по навчальній дисципліні			14	30	46	90

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ В ТУРИЗМІ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань щодо сутності страхування, його функцій та принципів, формування практичних навичок застосування страхових інструментів у сфері туристичної діяльності.

Питання для опитування:

1. У чому полягає економічна сутність страхування?
2. Які основні функції страхування та як вони проявляються у туризмі?
3. Назвіть та поясніть основні принципи страхування.
4. Хто є суб'єктами страхування?
5. Що є об'єктами страхування у туристичній діяльності?
6. Що таке страховий ризик та які його особливості у туризмі?
7. Поясніть сутність франшизи та її види.
8. Що таке страховий випадок і страховий збиток?
9. Яка роль страхування у забезпеченні безпеки туристів?
10. Які основні елементи договору страхування?
11. Яка роль страхових агентів і брокерів?
12. Як страхування впливає на розвиток туристичного бізнесу?

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Тестові завдання

1. Основна мета страхування:
  - а) отримання прибутку;
  - б) захист майнових інтересів;
  - в) розвиток економіки;
  - г) зменшення витрат підприємств.
2. Страховий ризик — це:
  - а) вже здійснена подія;
  - б) збиток;
  - в) ймовірна подія;
  - г) страховий платіж.
3. Франшиза — це:
  - а) страхова виплата;
  - б) частина збитку, що не відшкодовується;
  - в) страховий тариф;
  - г) страховий випадок.
4. Хто отримує страхове відшкодування?
  - а) страховик;
  - б) держава;
  - в) страхувальник або вигодонабувач;
  - г) банк.
5. Основна функція страхування у туризмі:
  - а) розвиток інфраструктури;

- б) фінансовий захист туриста;
- в) збільшення турпотоку;
- г) контроль діяльності туроператорів.

ЗАВДАННЯ 2. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Страхування може бути джерелом збагачення.
2. Франшиза зменшує страхову виплату.
3. Страховий ризик — це ймовірність події.
4. Страховий агент і брокер — це одна і та сама особа.
5. Страхування є важливим для туристичної діяльності.
6. Страховик завжди виплачує повну суму збитку.

ЗАВДАННЯ 3. Порівняльний аналіз

Таблиця 1.1 – Порівняльна характеристика страхових посередників

Ознака	Страховий агент	Страховий брокер
Мета діяльності		
Форма діяльності		
Кому підпорядковується		
Інтереси кого представляє		
Роль у туризмі		
Відповідальність		

ЗАВДАННЯ 4. Права та обов'язки сторін

Таблиця 1.2 – Права страховика та страхувальника

Права страховика	Права страхувальника

Таблиця 1.3 – Обов'язки страховика та страхувальника

Обов'язки страховика	Обов'язки страхувальника

ЗАВДАННЯ 5. Турист під час відпочинку в Іспанії отримав харчове отруєння та звернувся до лікарні. Витрати на лікування склали 500 євро.

Питання:

1. Чи є це страховим випадком?
2. Який вид страхування застосовується?
3. Які дії повинен зробити турист?
4. Чи завжди страхова компанія здійснить виплату?

ЗАВДАННЯ 6. Турист не повідомив страховика про хронічне захворювання. Під час подорожі виникли ускладнення.

Питання:

1. Який принцип страхування порушено?
2. Чи має право страховик відмовити у виплаті?
3. Які наслідки для страхувальника?

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Роль страхування у розвитку туризму.
2. Страхування як інструмент управління ризиками.
3. Франшиза та її значення у страхуванні.
4. Принципи страхування у сучасних умовах.
5. Роль страхових посередників у туризмі.

Неформальні завдання:

1. Знайти приклад туристичного страхового полісу.
2. Підготувати глосарій (5–7 термінів).
3. Проаналізувати реальний страховий випадок туриста.

ТЕМА 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Мета заняття: закріплення знань щодо класифікації страхування, формування навичок розмежування видів страхування та застосування їх у туристичній діяльності.

Питання для опитування:

1. У чому полягає сутність класифікації страхування?
2. Які основні критерії класифікації страхування?
3. Як поділяється страхування за об'єктами?
4. Які існують форми страхування (обов'язкове, добровільне)?
5. У чому відмінність між особистим, майновим страхуванням та страхуванням відповідальності?
6. Які види страхування найчастіше застосовуються у туризмі?
7. Що таке добровільне страхування і в чому його переваги?
8. Яке страхування є обов'язковим у туристичній діяльності?
9. Як класифікація страхування впливає на діяльність туристичних підприємств?
10. Яка роль страхування у структурі туристичного продукту?

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Мінімальний термін дії договору страхування життя встановлюється на основі узгодження інтересів страхувальника і страховика.
2. Страховий договір у сфері загального страхування укладається на період не менший трьох років.
3. Страхування життя відрізняється від загального страхування терміном і характером дії договору страхування.
4. Рід небезпек дозволяє поділити страхування на майнове, особисте та відповідальності.
5. Страхування життя є виключно добровільним видом страхування.

6. У сфері загального страхування страховий внесок сплачується одноразово і по закінченню терміну страхування не повертається.
8. Медичне страхування і страхування від нещасних випадків можуть бути об'єднані під назвою «страхування здоров'я».
9. В правовому полі діяльності страховиків в Україні предмет страхування визначено Законом «Про страхування».
10. За формою проведення страхування буває обов'язкове та особисте.
11. За системою першого ризику збитки відшкодовуються на пропорційній основі.
12. Страхове забезпечення в добровільному страхуванні залежить від бажання страхової організації.
13. Медичне страхування туристів є добровільним у більшості випадків.
14. Страхування багажу належить до майнового страхування.
15. Страхування відповідальності туроператора захищає туриста.

ЗАВДАННЯ 2. Класифікація страхування

Таблиця 2.1 – Класифікація страхування у туризмі

Вид страхування	Приклад у туризмі
Особисте	
Майнове	
Відповідальності	

Таблиця 2.2 – Добровільне страхування

Особисте	Майнове	Відповідальності

Таблиця 2.3 – Обов'язкове страхування

Особисте	Майнове	Відповідальності

ЗАВДАННЯ 3. Турист придбав тур до Єгипту. У пакет входило медичне страхування. Під час відпочинку турист зламав руку.

Питання:

1. До якого виду страхування належить цей випадок?
2. Чи є це обов'язковим чи добровільним страхуванням?
3. Хто є страховиком і страхувальником?
4. Які витрати покриває страхування?

ЗАВДАННЯ 4. Під час подорожі турист загубив багаж, а туроператор не мав страхування відповідальності.

Питання:

1. Який вид страхування повинен був бути оформлений?
2. Хто несе відповідальність?
3. Чи може турист отримати компенсацію?
4. Як класифікація страхування допомагає вирішити ситуацію?

ЗАВДАННЯ 5. Поясніть, чому правильна класифікація страхування є важливою для туристичного бізнесу (мінімум 5 аргументів).

Завдання для роботи в групах:

1. Дати визначення виду страхування (за вибором: особисте, майнове, відповідальності).
2. Навести приклади застосування у туризмі.
3. Запропонувати нестандартні (креативні) види страхування (наприклад: страхування від скасування туру, страхування блогерів-мандрівників тощо).
4. Визначити переваги та недоліки.
5. Пояснити вплив на економіку та туристичний ринок.

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Класифікація страхування: сучасні підходи.
2. Роль страхування у туристичному бізнесі.
3. Обов'язкове та добровільне страхування: порівняння.
4. Страхування відповідальності у туризмі.
5. Особисте страхування туристів: значення та розвиток.

Неформальні завдання:

1. Знайти приклад страхового пакету туриста.
2. Підготувати глосарій (5–7 термінів).
3. Проаналізувати приклад страхування у турфірмі.

ТЕМА 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

Мета заняття: закріплення знань щодо сутності страхових ризиків, методів їх оцінки та ролі актуарних розрахунків у страхуванні, формування навичок аналізу ризиків у туристичній діяльності.

Питання для опитування:

1. У чому полягає сутність страхового ризику?
2. Які існують види та класифікації ризиків?
3. Що таке актуарні розрахунки та яка їх роль у страхуванні?
4. Що таке страховий тариф і як він формується?
5. Які показники страхової статистики використовуються при оцінці ризику?
6. Що таке страхова премія та її види?
7. Як оцінюється ймовірність страхового випадку?
8. Які ризики є найбільш характерними для туристичної діяльності?
9. Як ризики впливають на вартість страхування?
10. Яка роль актуарія у страховій компанії?

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Збитковість страхової суми (ймовірність збитків) показує питому вагу виплаченого страховиком відшкодування у страховій сумі усіх застрахованих об'єктів.
2. Коефіцієнт кумуляції ризику характеризує кількість страхових подій у розрахунку на один об'єкт страхування.
3. Частота страхових подій показує середнє число об'єктів, що постраждали від страхової події.
4. Організаційні витрати, пов'язані і заснуванням страхової компанії.
5. Актуарій – фахівець страхової справи, який займається розробкою нових правил страхування
6. Норма збитковості показує питому вагу виплаченого страхового відшкодування в страховій сумі усіх об'єктів, що постраждали.
7. Нетто - премія – це частина страхового внеску в грошовій формі, що покликана забезпечити покриття ризику.
8. Страхова премія – це винагорода, що виплачується страховиком страхувальникові за беззбиткове страхування.
9. Страховий тариф – це ставка внеску з одиниці страхової суми.
10. Підсумок актуарної калькуляції показує собівартість і вартість страхової послуги.
11. Ризики у туризмі мають підвищену невизначеність.
12. Актуарні розрахунки використовуються для прогнозування збитків.
13. Чим більша ймовірність ризику — тим нижчий тариф.

ЗАВДАННЯ 2. Відповідність термінів

Таблиця 3.1 Основні терміни страхування та їх визначення

<i>№</i>	<i>Терміни</i>	<i>Їх визначення</i>	<i>№</i>
<i>1</i>	Ризик	Відносний показник страхової статистики, що дає інформацію про те, яка частина страхової суми знищена.	<i>А</i>
<i>2</i>	Ймовірність статистична	Частина нетто-ставки, що обчислюється з метою вирівнювання коливань обсягу страхового фонду залежно від нерівномірності настання страхових випадків.	<i>Б</i>
<i>3</i>	Ймовірність математична	Відношення суми виплаченого страхового відшкодування до страхової суми за всіма застрахованими об'єктами.	<i>В</i>
<i>4</i>	Ймовірність експертна	Ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування.	<i>Г</i>
<i>5</i>	Актуарні розрахунки	Відношення кількості ситуацій, при яких випадок настав, до кількості ситуацій, при яких можлива поява такого випадку, за умови, що всі випадки можуть настати з однаковою ймовірністю і є взаємонезалежні.	<i>Д</i>

6	Актуарна калькуляція	Відносний показник страхової статистики, що дає змогу оцінити та переоцінити частоту страхової події.	Є
7	Структура страхового тарифу	Відношення кількості пошкоджених (знищених) об'єктів до кількості страхових подій.	Ж
8	Нетто-ставка	Ймовірність зазнати втрат очікуваної економічної (фінансової) користі або прямих збитків через появу непевної (випадкової) події щодо майнового інтересу членів суспільства.	З
9	Ризикова надбавка	Відношення суми виплаченого страхового відшкодування до загальної страхової суми за всіма застрахованими об'єктами.	І
10	Навантаження	Показник страхової статистики, що розраховується як добуток частоти страхових подій на коефіцієнта кумуляції ризику.	Й
11	Частота страхової події	Форма для обчислення витрат на здійснення певного виду страхування.	К
12	Коефіцієнт кумуляції ризику	Відносна частота появи випадку певного виду в сукупності всіх можливих випадків.	Л
13	Коефіцієнт збитковості	Сукупність економіко-математичних методів, використовуваних для розрахунку необхідного та достатнього обсягу ресурсів страхового фонду страхової компанії.	М
14	Норма збитковості	Питома вага кожного елемента страхового тарифу в загальній його сумі.	Н
15	Складність ризику	Плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування.	О
16	Складність збитку	Грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку.	П
17	Збитковість страхової суми	Офіційно вповноважена особа, яка має відповідну фахову підготовку та обчислює страхові тарифи.	Р
18	Частота збитку	Частина страхового тарифу, що складається з витрат на ведення справи та прибутку страховика.	С
19	Страховий тариф	Відношення суми виплаченого страхового відшкодування до суми зібраних страхових платежів.	Т
20	Страхова премія	Відношення кількості страхових подій до кількості застрахованих об'єктів.	У
21	Страхова сума	Частина страхового тарифу, що забезпечує формування страхового фонду страхової компанії.	Ф
22	Актуарій	Ймовірність, що розраховується на основі практичного досвіду, знань, особистих відчуттів та об'єктивних фактів.	Х

ЗАВДАННЯ 3. Класифікація ризиків у туризмі

Таблиця 3.1 – Види ризиків у туристичній діяльності

Вид ризику	Приклад у туризмі
Особисті	
Майнові	
Фінансові	
Форс-мажорні	

ЗАВДАННЯ 4. Турист придбав тур до Карпат. Через сильний снігопад дороги були перекриті, і турист не зміг дістатися готелю.

Питання:

1. Який це вид ризику?
2. Чи є він страховим?
3. Чи повинна страхова компанія здійснити виплату?
4. Як такий ризик враховується при формуванні тарифу?

ЗАВДАННЯ 5. Турист часто подорожує і страхова компанія підвищила йому тариф.

Питання:

1. Чому це відбулося?
2. Які фактори впливають на страховий тариф?
3. Які дані використовує страховик?

ЗАВДАННЯ 6. Поясніть, як оцінка ризиків впливає на розвиток туристичного страхування (мінімум 5 аргументів).

Завдання для роботи в групах:

1. Дати визначення страхового ризику.
2. Навести приклади ризиків у туризмі.
3. Запропонувати нестандартні ризики (наприклад: ризик скасування рейсу через страйк).
4. Визначити, як їх можна застрахувати.
5. Оцінити їх вплив на страхову премію.

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Ризики у сучасному туризмі.
2. Актуарні розрахунки: значення та застосування.
3. Формування страхових тарифів.
4. Роль статистики у страхуванні.
5. Оцінка ризиків у міжнародному туризмі.

Неформальні завдання:

1. Знайти приклад страхового випадку туриста.
2. Визначити вид ризику та зробити короткий аналіз.
3. Підготувати 5–7 термінів до глосарію.

ТЕМА 4: СТРАХОВИЙ РИНОК

Мета заняття: закріплення знань про сутність, структуру та функціонування страхового ринку, формування розуміння ролі страхових компаній та посередників у туристичній діяльності.

Питання для опитування:

1. У чому полягає сутність страхового ринку?
2. Які основні функції страхового ринку?
3. Яка структура страхового ринку?
4. Хто є основними суб'єктами страхового ринку?
5. Яка роль страхових компаній у туризмі?
6. Які функції виконують страхові посередники?
7. Що входить до інфраструктури страхового ринку?
8. Яка роль держави у регулюванні страхового ринку?
9. Які особливості страхування в зарубіжних країнах?
10. Як страховий ринок впливає на розвиток туристичної галузі?

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Тестові завдання

1. Серед нижче наведених суб'єктів страхового ринку виберіть професійних оцінювачів збитків:

- а) диспашери, сюрвейери
- б) сюрвейери, андерайтери;
- в) аварійні комісари, диспашери;
- г) андерайтери, диспашери.

2. Хто є головними суб'єктами страхового ринку?

- а) об'єднання страховиків, страхувальники;
- б) страхові компанії, страхові посередники;
- в) товариства взаємного страхування, професійні оцінювачі ризиків;
- г) страхові компанії, страхувальники.

3. Що є товаром страхового ринку?

- а) страховий захист;
- б) страхове покриття;
- в) страхова послуга;
- г) страховий ризик.

4. В якій організаційно-правовій формі не можуть створюватись страхові компанії в Україні?

- а) акціонерні товариства;
- б) товариства взаємного страхування;
- в) командитні товариства;
- г) товариства з обмеженою відповідальністю;
- д) товариства з додатковою відповідальністю.

5. Спеціальним державним органом, який регулює страхову діяльність в Україні, є:

- а) Український комітет у справах нагляду за страховою діяльністю;
- б) Експертна рада з питань страхування при Кабінеті Міністрів України;
- в) Департамент фінансових установ та ринків;
- г) Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

6. Серед нижченаведених суб'єктів страхового ринку виберіть професійних оцінювачів ризиків:

- а) диспашери, актуарії;
  - б) сюрвейери, андерайтери;
  - в) аварійні комісари, актуарії;
  - г) андерайтери, актуарії.
- 7. Хто є регулятором страхового ринку України сьогодні?**
- а) Кабінет Міністрів України
  - б) Національний банк України
  - в) Верховна Рада України
  - г) Міністерство фінансів
- 8. Основний продукт страхового ринку:**
- а) ризик
  - б) страхова послуга
  - в) страховий договір
  - г) страхова премія

ЗАВДАННЯ 2. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Договір страхування укладається лише в письмовій формі.
2. Страховий брокер має право діяти як від імені страхувальника, так і від імені страховика.
3. Страховики в Україні повинні отримати окрему ліцензію на кожен вид страхування, перелік яких визначено Законом України «Про страхування».
4. Основною загальною функцією страхових посередників є сприяння продажу страхових послуг.
5. Аварійні комісари – це професійні оцінювачі ризиків.
6. Андеррайтер діє від імені страховика та має право брати на страхування запропоновані ризики, визначати тарифні ставки та умови договорів страхування на основі норм страхового права;
7. Сюрвеєр встановлює причини настання страхового випадку, характер та розмір збитків, як правило займається дорожньо-транспортними пригодами.
8. Аварійний комісар інспектор чи агент страховика, здійснює огляд майна, яке приймається на оцінку, визначає ймовірність реалізації страхового ризику;
9. Аджастер діє від імені страховика при вирішенні та врегулюванні заявлених претензій страхувальників.
10. Страховий ринок є частиною фінансового ринку.
11. Страхові посередники можуть представляти інтереси клієнта.
12. Усі страхові компанії мають однакову спеціалізацію.

ЗАВДАННЯ 3. Опис страхового ринку України

3.1. Вкажіть складові системи страхового ринку (табл.4.1)

Таблиця 4.1 Складові системи страхового ринку

Внутрішнє середовище страхового ринку:	Зовнішнє середовище страхового ринку:	
	Прямої дії	Непрямої дії

3.2. Дайте характеристику етапам розвитку страхового ринку України (табл.4.2)

Таблиця 4.2 Етапи розвитку страхового ринку України

Етап	Період	Характеристика
1	1991-1993	
	...	

3.3. Заповніть таблицю 4.3.

Таблиця 4.3 Кількість страхових компаній на страховому ринку України

Показники	20_ р.	20_ р.	20_ р.
Кількість страхових компаній на кінець року, у тому числі:			
СК «Life»			
СК «Non-Life»			

ЗАВДАННЯ 4. Туристична компанія уклала договір страхування з великою страховою компанією. У разі банкрутства туроператора страхова компанія повинна компенсувати туристам витрати.

Питання:

1. Які суб'єкти страхового ринку беруть участь у ситуації?
2. Який вид страхування застосовується?
3. Яку роль відіграє страховий ринок у захисті туристів?
4. Чому важлива фінансова стійкість страховика?

ЗАВДАННЯ 5. Турист звернувся до страхового брокера для вибору страхового полісу.

Питання:

1. Яка роль брокера у цій ситуації?
2. Чим брокер відрізняється від агента?
3. Хто несе відповідальність за правильність вибору страхового продукту?

Задачі для розв'язання:

Задача 1

Приватна юридична компанія є страховим агентом страхової компанії «Лідер». Юридичною компанією на правах агента укладено договір страхування будівельного підприємця від усіх ризиків (страховий тариф 3,0%) і договір страхування ризиків монтажних робіт (страховий тариф 3,5%) на страхові суми відповідно 500 тис. грн. і 700 тис. грн. Агентським договором передбачено, що комісійна винагорода становить 7% від сплачених премій. Розрахувати обсяг комісійної винагороди агента. Вказати, хто сплачує комісійну винагороду страховому агенту і пояснити відмінності між страховими агентами і страховими брокерами.

Задача 2

Розрахувати суми страхових відшкодувань, виплачених страхувальнику кожним страховиком в разі знищення майна при настанні страхового випадку. Дійсна вартість знищеного майна становить 6000 грн. Майно застраховане у трьох страховиків. Страхові суми становлять відповідно – 2000, 5000, 4500 грн. Визначити особливості встановлення розміру збитків при страхуванні домашнього майна громадян.

Завдання для роботи в групах:

1. Визначити структуру страхового ринку.
2. Навести приклади страхових компаній в Україні.
3. Визначити їх роль у туризмі.
4. Проаналізувати сучасний стан страхового ринку.
5. Запропонувати шляхи розвитку.

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Страховий ринок України: сучасний стан.
2. Роль страхових компаній у туризмі.
3. Страхові посередники: функції та значення.
4. Державне регулювання страхового ринку.
5. Зарубіжний досвід страхування.

Неформальні завдання:

1. Знайти 2 страхові компанії в Україні та описати їх діяльність.
2. Проаналізувати один страховий продукт для туристів.
3. Підготувати глосарій (5–7 термінів).

ТЕМА 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Мета заняття: закріплення знань щодо правового статусу страховика, процесу створення страхової компанії, ліцензування діяльності та ролі страховиків у туристичній сфері.

Питання для опитування:

1. Які існують види страхових компаній?
2. У чому полягає сутність страховика як суб'єкта страхового ринку?
3. Які вимоги до створення страхової компанії в Україні?
4. Який порядок отримання ліцензії страховиком?
5. Які функції виконує страхова компанія?
6. Що таке статутний капітал страховика?
7. Яка роль Національного банку України у регулюванні страхового ринку?
8. Які підстави для відмови у видачі ліцензії?
9. Які способи припинення діяльності страхової компанії?
10. Яка роль страхових компаній у туристичному бізнесі?

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. В Україні страховики створюються лише як юридичні особи.
2. страхова діяльність здійснюється без ліцензії.
3. Страховий брокер може діяти в інтересах клієнта.
4. Ліцензію на страхову діяльність видає Національний банк України.
5. Страховик може працювати без статутного капіталу.
6. страхова компанія несе відповідальність перед клієнтами.
7. Страхування без ліцензії є порушенням законодавства.
8. Договір страхування є основою страхових відносин.

ЗАВДАННЯ 2. Охарактеризувати правовий статус страховика та кроки створення страхової компанії.

3.1. Правовий статус страховика

Елемент	Нормативна вимога	Приклад
Організаційна форма		
Статутний капітал		
Ліцензування		
Контроль		

3.2. Кроки створення страхової компанії

1. Реєстрація юридичної особи
2. Формування статутного капіталу
3. Підготовка документів
4. Подання до НБУ
5. Отримання ліцензії

ЗАВДАННЯ 3. Стартап планує створити страхову компанію для туристів (медичне страхування + страхування подорожей).

Питання:

1. Які кроки потрібно пройти для створення страховика?
2. Які документи необхідно подати до НБУ?
3. Які ризики можуть виникнути на етапі ліцензування?
4. Які страхові продукти будуть найбільш актуальні?

ЗАВДАННЯ 4. Страхова компанія подала документи на ліцензію, але отримала відмову по телефону без письмового пояснення.

Питання:

1. Чи є це правомірним?
2. Які дії може здійснити компанія?
3. Які вимоги до процедури ліцензування?

ЗАВДАННЯ 5. Оберіть страхову компанію (за вашим вибором) і виконайте наступне:

1. Опишіть коротку історію компанії, її місію, цінності та принципи роботи.
2. Проаналізуйте основні види страхових послуг, які вона надає.
3. Проведіть аналіз ринкової позиції компанії: її конкурентів, долю ринку, сильні та слабкі сторони (SWOT-аналіз).
4. Вивчіть фінансову стабільність компанії (обсяг страхових премій, виплати за останні роки, фінансові показники).
5. Дайте оцінку клієнтоорієнтованості компанії (аналіз вебсайту, огляди клієнтів, доступність інформації).
6. Розробіть рекомендації для покращення роботи компанії.

Роботу представити у вигляді презентації

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Страхова компанія як фінансова установа.
2. Ліцензування страхової діяльності.
3. Роль НБУ у страхуванні.
4. Страхові компанії у туризмі.
5. Припинення діяльності страховика.

Неформальні завдання:

1. Знайти реальну страхову компанію в Україні.
2. Проаналізувати її страхові продукти.
3. Підготувати 5–7 термінів до глосарію.

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета заняття: закріплення знань щодо сутності державного регулювання страхового ринку, формування розуміння ролі Національного банку України у нагляді за страховою діяльністю та розвитку навичок аналізу регуляторних механізмів у сфері страхування.

Питання для опитування:

1. У чому полягає необхідність державного регулювання страхування?
2. Які функції виконує державний нагляд за страховою діяльністю?
3. Яка система державного нагляду за страховим ринком в Україні?
4. Який орган здійснює регулювання страхового ринку сьогодні?
5. Які основні інструменти державного регулювання страхування?
6. У чому полягає процес ліцензування страхової діяльності?
7. Які вимоги до страховиків встановлює держава?
8. Які підстави для відмови у видачі ліцензії?
9. Яка роль держави у захисті прав страхувальників?
10. Як державне регулювання впливає на розвиток страхування у туризмі?

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Договір страхування укладається виключно у письмовій формі.
2. Страховик може здійснювати діяльність без ліцензії.
3. Ліцензування страхової діяльності здійснює Національний банк України.
4. Дія договору страхування починається після сплати страхового платежу або визначеного договором моменту.
5. Страховик зобов'язаний своєчасно здійснювати страхові виплати.
6. Правила страхування розробляються страховиком та погоджуються з регулятором.
7. Страхові агенти діють від імені страховика.
8. Державний нагляд здійснюється з метою захисту прав споживачів.
9. Страхування без ліцензії є порушенням законодавства.
10. Страховик, який здійснює страхування життя, не може здійснювати інші види страхування.
11. НБУ має право застосовувати санкції до страховиків.
12. Відмова у видачі ліцензії повинна бути обґрунтованою та письмовою.
13. Державний нагляд спрямований на забезпечення платоспроможності страховиків.
14. Ліцензія на страхування є безстроковою (за умови дотримання вимог).
15. Страховик може змінювати правила страхування без повідомлення регулятора.

ЗАВДАННЯ 2. Визначити мету державного нагляду

1. _____
2. _____
3. _____

ЗАВДАННЯ 3. Напрями нагляду

Таблиця 6.1 – Характеристика нагляду за страховим ринком

Напрямок	Характеристика
Реєстрація	
Ліцензування	
Контроль і нагляд	

ЗАВДАННЯ 4. Функції та права регулятора

Таблиця 6.2 – Функції та права НБУ

Функції	Права

ЗАВДАННЯ 5. Система державного нагляду

Таблиця 6.3 – Система нагляду

Орган	Функції
Національний банк України	
Інші органи (за потреби)	

ЗАВДАННЯ 6. Страхова компанія здійснює страхування туристів без відповідної ліцензії.

Питання:

1. Яке порушення допущено?
2. Який орган здійснює контроль?
3. Які санкції можуть бути застосовані?
4. Які ризики для туристів?

ЗАВДАННЯ 7. Страхова компанія відмовила туристу у виплаті без пояснення причин.

Питання:

1. Чи є це порушенням?
2. Які права має клієнт?
3. Куди можна звернутися зі скаргою?

ЗАВДАННЯ 8. Поясніть, чому державне регулювання є критично важливим для страхування у туризмі (мінімум 5 аргументів).

Завдання для роботи в групах:

1. Проаналізувати роль НБУ у страхуванні
2. Визначити основні проблеми страхового ринку
3. Запропонувати шляхи їх вирішення
4. Оцінити вплив на туризм
5. Представити результати

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Державне регулювання страхового ринку України.
2. Роль НБУ у страхуванні.
3. Ліцензування страхової діяльності.
4. Захист прав споживачів страхових послуг.
5. Страхування у туризмі та роль держави.

Неформальні завдання:

1. Знайти приклад ліцензії страхової компанії.
2. Проаналізувати діяльність НБУ у сфері страхування.
3. Підготувати глосарій (5–7 термінів).

ТЕМА 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Мета заняття: закріплення знань щодо сутності особистого страхування, формування навичок застосування страхових інструментів у туристичній діяльності, аналіз ризиків, пов'язаних із життям і здоров'ям туристів.

Питання для опитування:

1. У чому полягає сутність особистого страхування?
2. Які особливості особистого страхування у туризмі?
3. Які основні види страхування життя?
4. Що таке страхування ренти та пенсій?
5. У чому полягає сутність страхування від нещасних випадків?
6. Які ризики покриває медичне страхування туристів?
7. Що таке асистанс та яка його роль у туризмі?
8. Хто така асистанська компанія?
9. Які фактори впливають на вартість страхування туриста?
10. Яка роль особистого страхування у забезпеченні безпеки туристів?

Практичні завдання

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Особисте страхування захищає життя та здоров'я людини.
2. Страхування життя є довгостроковим видом страхування.
3. Медичне страхування туристів покриває витрати на лікування за кордоном.
4. Асистанс — це страхова виплата.
5. Страхування від нещасних випадків є важливим для туристів.
6. страхова рента передбачає регулярні виплати.
7. Особисте страхування не має значення у туризмі.
8. Асистанська компанія організовує допомогу туристу.
9. Страхування життя не пов'язане з накопиченням коштів.
10. Медичне страхування може бути обов'язковим для виїзду за кордон.

ЗАВДАННЯ 2. Назвіть фактори, які негативно впливають на розвиток страхування життя:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

ЗАВДАННЯ 3. Особливості страхування

Таблиця 7.1 – Особливості страхування

Вид страхування	Особливості
Страхування життя	
Медичне страхування	
Страхування від нещасних випадків	

ЗАВДАННЯ 4. Порівняльний аналіз (туризм)

Таблиця 7.2 – Особливості страхування туристів

Критерій	Характеристика
Що є страховим випадком	
Перелік ризиків	
Хто страхується	
Строк дії	
Територія дії	
Страхова виплата	
Хто отримує виплату	
Строк виплати	

ЗАВДАННЯ 5. Турист під час подорожі в Італії звернувся до лікарні через травму. Йому допомогла асистанська компанія.

Питання:

1. Який вид страхування використовується?
2. Яка роль асистансу?
3. Хто оплачує лікування?
4. Які документи необхідні для виплати?

ЗАВДАННЯ 6. Турист придбав страховку, але не повідомив про хронічне захворювання.

Питання:

1. Чи є це порушенням?
2. Чи може страховик відмовити у виплаті?
3. Який принцип страхування порушено?

ЗАВДАННЯ 7. Поясніть, чому особисте страхування є ключовим у туристичній діяльності (мінімум 5 аргументів).

Завдання для роботи в групах

1. Розробити страховий пакет для туриста
2. Визначити ризики
3. Включити медичне страхування
4. Додати страхування від нещасних випадків
5. Презентувати рішення

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Особисте страхування у туризмі.
2. Медичне страхування туристів.
3. Страхування від нещасних випадків.
4. Асистанс у страхуванні.
5. Страхування життя та його значення.

Неформальні завдання:

1. Знайти приклад страхового полісу туриста
2. Проаналізувати його
3. Підготувати глосарій (5–7 термінів)

ТЕМА 8: МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ В ТУРИЗМІ

Мета заняття: закріплення знань щодо сутності майнового страхування, формування навичок оцінки майна та визначення страхового відшкодування, застосування страхових інструментів у туристичній діяльності.

Питання для опитування:

1. У чому полягає сутність майнового страхування?
2. Які особливості майнового страхування у сфері туризму?
3. Які об'єкти підлягають страхуванню у туристичній діяльності?
4. Які ризики покриває майнове страхування?
5. У чому особливість страхування транспортних засобів у туризмі?
6. Які особливості страхування вантажів (багажу туристів)?
7. Що таке страхова оцінка майна?
8. Які підходи до оцінки вартості майна застосовуються?
9. Що таке франшиза у майновому страхуванні?
10. Яка роль майнового страхування у туристичному бізнесі?

Практичні завдання

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Майнове страхування спрямоване на компенсацію збитків.
2. Об'єктом майнового страхування є майно або майнові інтереси.
3. Страхування відповідальності належить до майнового страхування.
4. Ліміт відповідальності – це максимальна сума виплати.
5. Франшиза зменшує розмір страхового відшкодування.

6. Страхувими ризиками є події, що можуть призвести до збитків.
7. Майно туриста (багаж) може бути застраховане.
8. Страхове відшкодування може перевищувати вартість майна.
9. Добровільне страхування визначається договором.
10. Не все майно підлягає страхуванню.

ЗАВДАННЯ 2. Назвіть основні ризики у майновому страхуванні в туризмі:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

ЗАВДАННЯ 3. Класифікація у страхуванні

Таблиця 8.1 – Об'єкти майнового страхування у туризмі

Об'єкт	Приклад
Майно туриста	
Майно туроператора	
Транспорт	
Інфраструктура	

ЗАВДАННЯ 4. Порівняльний аналіз майнового страхування

Таблиця 8.2 – Особливості майнового страхування

Критерій	Характеристика
Страхові ризики	
Об'єкти страхування	
Оцінка вартості	
Виплата	
Франшиза	

ЗАВДАННЯ 5. Турист під час подорожі втратив багаж в аеропорту.

Питання:

1. Чи є це страховим випадком?
2. Який вид страхування застосовується?
3. Які документи необхідні для отримання виплати?
4. Чи буде відшкодована повна вартість?

ЗАВДАННЯ 6. Готель застрахував своє майно. Унаслідок пожежі було пошкоджено обладнання.

Питання:

1. Який вид страхування застосовується?
2. Як визначається розмір збитку?
3. Яку роль відіграє франшиза?
4. Чи впливає оцінка майна на виплату?

ЗАВДАННЯ 7. Поясніть значення майнового страхування для туристичного бізнесу (мінімум 5 аргументів).

Завдання для роботи в групах

1. Розробити страхування для туристичного комплексу
2. Визначити ризики
3. Оцінити майно
4. Розрахувати можливі збитки
5. Представити рішення

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Майнове страхування у туризмі
2. Страхування транспортних засобів
3. Страхування багажу туристів
4. Методи оцінки майна
5. Роль страхування у туристичному бізнесі

Неформальні завдання

1. Знайти приклад страхування майна
2. Проаналізувати страховий випадок
3. Підготувати глосарій (5–7 термінів)

ТЕМА 9: СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ

Мета заняття: закріплення знань щодо сутності страхування відповідальності, формування навичок визначення страхових випадків, оцінки збитків та застосування страхування відповідальності у туристичній діяльності.

Питання для опитування:

1. У чому полягає сутність страхування відповідальності?
2. Які особливості страхування відповідальності у туризмі?
3. Які основні види страхування відповідальності?
4. Що є об'єктом страхування відповідальності?
5. Які ризики покриває страхування відповідальності?
6. У чому особливість страхування відповідальності перед третіми особами?
7. Яка роль страхування відповідальності туроператора?
8. Що таке ОСЦПВ (автоцивілка)?
9. Яка роль Моторного (транспортного) страхового бюро України?
10. Що таке система «Зелена карта»?
11. Які особливості страхування професійної відповідальності?
12. Яка роль страхування відповідальності у захисті туристів?

Практичні завдання

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Страхування відповідальності покриває шкоду третім особам.
2. У страхуванні відповідальності потерпіла особа відома заздалегідь.
3. ОСЦПВ є обов'язковим видом страхування.
4. МТСБУ здійснює виплати у певних випадках ДТП.
5. Страхування професійної відповідальності захищає клієнтів.
6. Страхове відшкодування отримує страхувальник.
7. Ліміт відповідальності — це максимальна виплата.
8. «Зелена карта» діє лише в Україні.
9. Відповідальність туроператора може бути застрахована.
10. Франшиза застосовується у страхуванні відповідальності.

ЗАВДАННЯ 2. Класифікація страхування

Таблиця 9.1 – Види страхування відповідальності

Вид	Приклад у туризмі
Цивільна відповідальність	
Професійна відповідальність	
Відповідальність перевізника	
Відповідальність туроператора	

ЗАВДАННЯ 4. Порівняльний аналіз страхування відповідальності

Таблиця 9.2 – Особливості страхування відповідальності

Критерій	Характеристика
Об'єкт страхування	
Страховий випадок	
Вигодонабувач	
Ліміт відповідальності	
Виплата	

ЗАВДАННЯ 5. Туроператор не забезпечив туристів готелем, хоча це було передбачено договором.

Питання:

1. Який вид страхування застосовується?
2. Хто несе відповідальність?
3. Хто отримає страхове відшкодування?
4. Які ризики покриваються?

ЗАВДАННЯ 6. Турист орендував автомобіль за кордоном і потрапив у ДТП.

Питання:

1. Який вид страхування застосовується?
2. Яка роль ОСЦПВ?
3. Чи може бути застосована «Зелена карта»?
4. Хто здійснює виплату?

ЗАВДАННЯ 7. Поясніть роль страхування відповідальності у туристичному бізнесі (мінімум 5 аргументів).

Задачі для розв'язання

Українська туристична компанія «Планета відпочинку» пропонує згідно з контрактом про співпрацю у сфері туризму з єгипетською компанією «Піраміда» реалізувати групові та індивідуальні тури у міста Шарм-ель-Шейх та Хургада на суму 700000 грн з імовірністю отримання прибутку 105000 грн (15 %). Туристична компанія вирішила застрахувати туристичний ризик із відповідальністю недоотримання запланованого прибутку з різницею 70 %. За непередбачуваних обставин фактична реалізація путівок становила 500000 грн, прибуток – лише 70000 грн (10 %). Визначте розмір фінансового збитку і величину страхового відшкодування туристичній компанії.

Завдання для роботи в групах

1. Розробити страхування відповідальності туроператора
2. Визначити ризики
3. Встановити ліміти відповідальності
4. Описати страхові випадки
5. Презентувати рішення

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Страхування відповідальності у туризмі
2. ОСЦПВ та його значення
3. «Зелена карта»
4. Професійна відповідальність
5. Роль страхування у захисті туристів

Неформальні завдання

1. Знайти приклад поліса ОСЦПВ
2. Проаналізувати страховий випадок
3. Підготувати глосарій (5–7 термінів)

ТЕМА 10: ПЕРЕСТРАХУВАННЯ ТА СПІВСТРАХУВАННЯ

Мета заняття: закріплення знань щодо сутності перестрахування та співстрахування, формування розуміння їх ролі у забезпеченні фінансової стійкості страховиків та застосування у страхуванні туристичних ризиків.

Питання для опитування:

1. У чому полягає сутність перестрахування?
2. Хто є учасниками перестрахування?
3. Що таке активне і пасивне перестрахування?

4. У чому різниця між перестрахованням і співстрахованням?
5. Які методи перестраховання існують?
6. Які форми перестраховання застосовуються?
7. Що таке власне утримання страховика?
8. Яка роль перестраховання у забезпеченні платоспроможності?
9. У яких випадках застосовується співстраховання?
10. Яке значення перестраховання у страхуванні великих туристичних ризиків?

Практичні завдання

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н)

1. Перестраховання — це передача частини ризику іншому страховикові.
2. У перестрахованні клієнт взаємодіє безпосередньо з перестраховиком.
3. Активне перестраховання означає прийняття ризику.
4. Пасивне перестраховання означає передачу ризику.
5. Співстраховання передбачає участь кількох страховиків.
6. Перестраховання застосовується лише для малих ризиків.
7. Тантьєма — це частина прибутку перестраховика.
8. Комісійна винагорода виплачується цеденту.
9. Перестраховання не впливає на фінансову стійкість страховика.
10. Співстраховання використовується для великих об'єктів.

ЗАВДАННЯ 2. Охарактеризувати процес перестраховання

Назвіть основні функції перестраховання:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

ЗАВДАННЯ 3. Порівняльний аналіз перестраховання та співстраховання

Таблиця 10.1 – Перестраховання vs співстраховання

Критерій	Перестраховання	Співстраховання
Суть		
Кількість страховиків		
Відповідальність перед клієнтом		
Сфера застосування		
Приклад у туризмі		

ЗАВДАННЯ 4. Класифікація перестраховання

Таблиця 10.2 – Форми перестраховання

Форма	Характеристика
Пропорційне	
Непропорційне	

Таблиця 10.3 – Методи перестраховання

Метод	Характеристика
Факультативний	
Облігаторний	
Змішаний	

ЗАВДАННЯ 5. Великий туристичний комплекс (готель + СПА + басейн) страхується на суму 200 млн грн.

Питання:

1. Чи може один страховик покрити цей ризик?
2. Який механізм доцільно використати — перестраховання чи співстрахування?
3. Як буде розподілений ризик?
4. Які переваги для страховика?

ЗАВДАННЯ 6. Страхова компанія передала частину ризику міжнародному перестраховику.

Питання:

1. Який це вид перестраховання?
2. Чому це важливо?
3. Як це впливає на фінансову стійкість?
4. Які ризики можуть виникнути?

ЗАВДАННЯ 7. Поясніть, чому перестраховання є необхідним для страхування великих туристичних об'єктів (мінімум 5 аргументів).

Задачі для розв'язання

Задача 1

Страхова компанія застрахувала готель на 100 млн грн, залишивши власне утримання 40 млн грн. Визначити: суму перестраховання; частку ризику страховика.

Задача 2

Два страховики уклали договір співстрахування: 1-й – 60%, 2-й – 40%. Збиток – 1 млн грн. Визначити частку виплати кожного страховика

Завдання для роботи в групах

1. Розробити модель страхування великого туристичного об'єкта
2. Визначити ризики
3. Обрати: перестраховання чи співстраховання
4. Розподілити відповідальність
5. Представити рішення

Підготовка доповідей/мініпрезентацій (на вибір):

1. Перестраховання у сучасній економіці
2. Співстраховання: сутність і значення
3. Роль перестраховання у туризмі
4. Міжнародне перестраховання
5. Управління ризиками у страхуванні

Неформальні завдання:

1. Знайти приклад великого страхового ризику
2. Визначити, як він може бути перестрахований
3. Підготувати глосарій (5-7 термінів)

РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

Базова література

1. Борисюк О. В. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 102 с.
2. Гаталяк О. М., Стецький В. В. Страхування в туризмі : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. Ів. Франка, 2020. 114 с.
3. Мальська М. П., Гаталяк О. М., Стецький В. В. Страхування у туризмі, рекреації та готельно-ресторанному бізнесі : навчальний посібник. 2-ге вид. доп. і перероб. Київ : Каравела, 2026. 210 с.
4. Основні страхові поняття та терміни : довідник / уклад. В. Й. Плиса. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022, 120 с.
5. Сіренко Н. М., Мельник О. І., Шишпанова Н. О. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Миколаїв : МНАУ, 2020. 180 с.
6. Сосновська О. О. Страхування : навчальний посібник. Київ : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
7. Страхові послуги у схемах і таблицях : навчальний посібник / укл. М. П. Федешин. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2023. 208 с.
8. Страхування в сфері туризму та готельно-ресторанній справі : навчальний посібник / уклад. І. І. Січка. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2025. 423 с.
9. Шишпанова Н. О. Страхування як напрям гарантування економічної безпеки туристичного бізнесу. *Modern Economics*. 2022. № 32(2022). С. 98-103. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/insurance-as-a-direction-of/>

Допоміжна література

1. Мельник О. І., Кульбачна Л. А., Жулім М. С. Аналіз сучасного стану страхового ринку в Україні. *Modern Economics*. 2018. № 7. С. 107–113. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/analysis-of-the-current-state-of-insurance-market-in-ukraine/>
2. Шишпанова Н. О. Напрями активізації інвестиційної діяльності страхових компаній України. *Агросвіт*. 2019. №21. С. 59–65.
3. Шишпанова Н. О. Репутаційно-іміджевий підхід в управлінні фінансами страхових компаній. *Modern Economics*. 2019. №17. С. 252–257.
4. Шишпанова Н. О., Шкарлет Т. В. Страхові компанії у розбудові фінансового ринку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 908–911.

5. Шишпанова Н. О., Сердечна Ю. С. Методичні основи управління страховим портфелем. *Modern Economics*. 2017. №3. С. 170–175.

6. Sirenko N., Baryshevskaya I., Poltorak A., Shyshpanova N. State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2018. Vol. 2, № 25. P. 157–164.

7. Honcharenko I., Shyshpanova N. Agricultural insurance as a condition for sustainable development of rural areas. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2022. 26(1). P. 59–68. [https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26\(1\)-6](https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26(1)-6)

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Держстат. Державна служба статистики України : офіційний веб-сайт. URL: <https://stat.gov.ua/uk>

3. Національний банк України : офіційний веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua>

4. Про туризм : закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР ; станом на 15 листопада 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>

5. Про страхування : закон України від 18.11.2021 № 1909-ІХ ; станом на 1 січня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

6. Forinsurer – аналітичний портал страхового ринку. URL: <https://forinsurer.com>

7. Insurance Europe – European insurance statistics. URL: <https://www.insuranceeurope.eu>

Навчальне видання

Страхування в туризмі

Методичні рекомендації

Укладач: **Шишпанова** Наталія Олександрівна

Формат 60x84 1/16 Ум. друк. арк. 3,1
Тираж 30 прим. Зам. № _____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету.
54020 м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 490 від 20.02.2013 р.